

פעמונית דמשקאית צמח רב-שנתי הגדל בסדקי סלעים

(יולי 2022)

ערגה אלוני

פתיח: **פעמונית דמשקאית** *Campanula damascene* היא צמח רב-שנתי הגדל באזורים הרריים גבוהים. הצמח שעיר, הענפים לרוב שמוטים, העלים פשוטים, הפרחים בולטים לבנים ורודים. גביע הפחת מאוחה בבסיסו בעל 5 שיניים ארוכות. הכותרת פעמונית מאוחה לצינור שהוא ארוך פי שנים מהגביע. שיני הכותרת 5, אבקנים 5, שחלה תחתית, בראש העלי צלקת בת 3 אונות. הפרי הלקט. הצמח מוגדר כקרוב לסיכון.

פעמונית דמשקאית המשתייכת למשפחת הפעמוניותיים, היא צמח סלעים רב-שנתי הגדל בהרים באזור הים-תיכוני. הצמח זקוף בגובה 10-20 ס"מ (Feinbron-Dotan 1978) או בעל ענפים שמוטים המשתפלים מטה. הענפים דקים ושעירים, נוקשים ושבירים. השערות קצרות ובהירות, מכסות את חלקי הצמח.

העלים פשוטים מסורגים, דמויי ביצה, ראשם מחודד, שפת העלה חרוקה. שטח פני העלה ושוליו שעירים. מטרת השערות הקצרות להקטין התנדפות המים מגוף הצמח. לעלים יש פטוטרת: בחלק התחתון של הענף לעלים פטוטרת קצרה. אלה בקצות הענפים בעלי פטוטרת קצרה ביותר והעלים נראים יושבים. הפרחים מלווים בעלים קטנים צורתם מוארכת ושפתם חלקה.

הפרחים נכונים, דו מיניים, מסודרים לאורכו של קצה הגבעול בתפרחת דמוית מכבד. העוקצים נושאי הפרחים מתפצלים לעוקצי משנה נושאי פרחים בולטים המלווים בעלה קטן וצר. הפרח דמוי פעמון צבעו לבן ורוד. הגביע הוא תוצר של 5 עלים שהתאחו ויצרו מבנה חצי כדורי בעל 5 שיניים חופשיות, מבסיס הגביע נמשכות כלפי כל אחת מהשיניים צלע בולטת. שיני הגביע ארוכות מחודדות בראשן, צמודות לצינור הכותרת.

פעמונית דמשקאית, מימין: הצמח בבית גידולו שהוא סלעים מוצלים. צילמה שרה גולד צמח השדה © באמצע: הענפים נטויים או זקופים נושאים פרחים גדולים. העלים פשוטים שעירים. צילמה ערגה אלוני © משמאל: פרחים דמויי פעמון פתוחים לרווחה צילמה שרה גולד צמח השדה ©

חלקה התחתון של הכותרת צינורי מורכב מ5 עלים מאוחדים לבסיס הגביע, אורכו 10-14 מ"מ, לפחות פי שנים ארוך מאורך הגביע. חלקו העליון של הצינור מתפצל ל5 אונות רחבות משולשות הנפרשות לרווחה עם פתיחת הפרח. הכותרת אינה נשירה והיא מתבלה במקביל ליצירת הפרי. אבקנים 5 קבועים בבסיס הכותרת להם זירים לבנים חופשיים ומאבקים אנכיים העוטפים את עמוד העלי. עמוד העלי רחב מצוי בין האבקנים מצויד בשערות דביקות (פינברון-דותן, דנין, 1991). העלי מבשיל לאחר הבשלת האבקנים (פרוטאנדריה), מתארך עד לגבוה בסיס אונות הגביע, ומתפצל בראשו בהבשלתו, ל-3 צלקות פרושות לשלושה כוונים. השחלה תחתית בת 2-5 מגורות מכילות ביציות רבות. הפרי המתפתח הוא הלקט עטוף בשיני הגביע. בהבשילו הוא נפתח באמצעות נקבים. הזרעים הקטנים מתפזרים למרחב תוך כדי תנועת ההלקט ברוח.

פעמונית דמשקאית, מימין: שלבים בגיל הפרחים, אחדים במצב של עשיית פירות שהם הלקטים. צילמה ערגה אלוני ©. באמצע ומשמאל אברי הפרח הדו מיני, בשלב הבשלת העלי שלו שלוש צלקות. צילמה שרה גולד צמח השדה ©

האבקת הפרחים נעשית ע"י חרקים בעיקר דבורי בר ודבורת דבש. הפרח מכיל אבקה וצוף, כדי להגיע אל גרגירי האבקה הדבורה נדחסת לצינור הפרח ובעזרת רגליה מזיזה את המאבקים ומגיעה אל גרגירי האבקה הצמודים לשער שבעמוד העלי. גרגירי האבקה נצמדים ונדבקים לשער גוף הדבורה בעיקר לרגליה.

פעמונית דמשקאית פורחת בחודשים אפריל -אוגוסט. טיפוס תפוצתה הוא ים- תיכוני. גדלה באזורי הרים גבוהים בסדקים שבין הסלעים. הצמח אנדמי לארץ-ישראל ולסוריה,

בארץ גדלה: בגליל, בכרמל ובחרמון. גדלה בכתמים, איננה נפוצה ומוגדרת כצמח בסכנה.

ספרות

פינברון-דותן נ. דנין א. 1991. המגדיר לצמחי-בר בארץ-ישראל. כנה. ירושלים.

הערכות סיכון לטבע בישראל "רשות הטבע והגנים" <https://redlist.parks.org.il>

Feinbron-Dotan, N: 1978: Flora Palaestina. The Israel Academy of Sciences and humanities Jerusalem. V. 3 p 279

=====
כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

לציטוט: אלוני ע 2022 **פעמונית דמשקאית** צמח ר"ש הגדל בסדקי סלעים (יולי 2022)

[פעמונית דמשקאית צמח רב-שנתי הגדל בסדקי סלעים \(יולי 2022 \)](#)

פורחי החודש, כתב-עת "כלנית" מספר 8.
